

'Natuurtoets woonzorgcomplex 't Harde'

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van de Flora- en faunawet*

Colofon

Titel: **'Natuurtoets woonzorgcomplex 't Harde'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de flora- en faunawet

Projectcode: 10360A

Status: Definitief rapport

Datum: 1 december 2011

Auteur: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Veldonderzoek: Ing. M.G. Hoksberg

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Buro Vijn

Contactpersoon: Mevr. F. Ankersmit

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Hoksberg M.G. (2011). Natuurtoets woonzorgcomplex 't Harde; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-360A. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Amfibieën.....	10
3.6	Reptielen	10
3.7	Overige soorten	10
4	Geraadpleegde bronnen	11

Bijlage

1	Wettelijk kader
2	Geschiktheid foerageergebied Steenuil

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Buro Vijn (contactpersoon mevr. F. Ankersmit) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met het voornemen om een woonzorgcentrum te realiseren op het terrein van een voormalig tuincentrum en een graslandperceel aan de rand van 't Harde.

De Flora- en faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Een toelichting op de Flora- en Faunawet wordt gegeven in bijlage I.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Langs de rand van het erf Hokseberg 6 is de laag beschermde Brede wespenorchis aangetroffen. In het plangebied zijn verder geen beschermde of bedreigde plantensoorten van wilde herkomst aangetroffen of te verwachten;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van diverse algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetroffen en te verwachten. Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde zoogdieren en vleermuizen in het bijzonder zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. Er is geen schade aan vliegroutes of onmisbaar foerageergebied aan de orde;
- In het plangebied zelf zijn geen broedplaatsen aanwezig van jaarrond beschermde broedvogelsoorten. Op twee erven nabij het plangebied hebben in 2011 Steenuilen gebroed. Het plangebied ligt binnen de 250-metercontour (actieradius Steenuil) van één van beide locaties. Uit beoordeling van de aanwezige biotopen is echter gebleken dat het plangebied geen onmisbaar foerageergebied voor Steenuilen is;
- In de randbeplanting om het plangebied zijn algemene broedvogels als Merel, Winterkoning, Pimpelmees en Houtduif aangetroffen. Behalve deze soorten zijn ook broedvogels te verwachten als Koolmees, Groenling, Zwartkop en Heggenmus. Er worden in de te slopen bebouwing geen broedende vogels verwacht;
- Overwintering van enkele laag beschermde amfibieënsoorten is te verwachten in de groenstructuren in het plangebied;
- Mogelijk bereiken soms zwervende exemplaren van de strikt beschermde Hazelworm het plangebied. Van voortplanting of een populatie is naar verwachting geen sprake. Schade aan reptielen is niet te verwachten;
- Er zijn geen beschermde ongewervelden en vissen aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen hiervoor ontbreken;

Mitigerende maatregelen

- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde flora, kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor tabel 1-soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen dat geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Houtduif broedt echter wel tot half november;
- Om schade aan kleine landzoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in de groenstructuren zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij);

Aanbeveling

- Omdat hervestiging van Steenuilen in de toekomst niet uit te sluiten is, kan hierdoor in de toekomst toch sprake zijn van een jaarrond beschermde nestlocatie of foerageergebied in het plangebied. Wanneer de uitvoering van de werkzaamheden pas over enkele jaren ter hand wordt genomen kunnen de verzamelde gegevens verouderd zijn geraakt. Mogelijk is dan actualiserend onderzoek nodig;
- Hoewel het plangebied nu geen verblijfplaatsen van vleermuizen en gebouwbewonende vogels herbergt, kan door middel van eenvoudige kunstgrepen ervoor worden gezorgd dat er overlast- en onderhoudsvrije verblijfplaatsen worden geschapen in de nieuwbouw. Dergelijke maatregelen kunnen worden vervat in een Ecologisch Optimalisatieplan dragen bij aan het draagvlak voor ruimtelijke ingrepen en bovendien op het woongenot.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Buro Vijn (contactpersoon mevr. F. Ankersmit) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met het voornemen om een woonzorgcentrum te realiseren op het terrein van een voormalig tuincentrum aan de Hokseberg en het aangrenzende graslandperceel op de hoek van de Schietweg en de Stadsweg aan de rand van 't Harde.

De Flora- en faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Een toelichting op de wetgeving is weergegeven in bijlage I.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied bestaat uit een voormalig tuincentrum, een hoge es (een in vroeger tijden met heideplaggen en mest opgehoogde akker), een rioolbergbassin en grasland. Het geheel ligt aan de rand van de bebouwde kom van 't Harde. De perceelsrand is over vrijwel de gehele omtrek beplant met houtwallen. De enige bebouwing betreft een grote loods. Er is verder geen bebouwing aanwezig. Langs de Stadsweg ligt een diepe greppel die als riooloverstort fungeert en in natte perioden water bevat. Er is verder geen permanent oppervlaktewater aanwezig.

Men is voornemens om op het terrein van het tuincentrum 35 wooneenheden te bouwen en op het grasveld een woonzorgcentrum te realiseren. Naar verwachting worden daarvoor delen van de randbeplanting gekapt; onder andere ten behoeve van de ontsluiting. Ook de loods en de aanwezige verharding worden verwijderd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (geel gearceerd) weergegeven op een luchtfoto. (Bron: BingMaps).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op twee locatiebezoeken en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden worden tezamen Natura 2000-gebieden genoemd. Onderstaand wordt ingegaan op eventuele effecten op Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Binnen een straal van vijf kilometer liggen twee Natura 2000-gebieden: Veluwe en Veluwerandmeren.

Het onderzoeksgebied is gelegen op een afstand van circa 500 meter van het Natura 2000-gebied Veluwe. Het is aangemeld onder de Habitat- en Vogelrichtlijn. Onder de Habitatrichtlijn is de Veluwe aangemeld voor 17 habitattypen van arme en droge zandgronden. Daarnaast zijn voor zeven diersoorten instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Als Vogelrichtlijngebied is Veluwe aangewezen voor tien broedvogelsoorten van bossen op arme zandgrond, zandverstuivingen en heide.

Gezien de aard van de ingreep (kleinschalige nieuwbouw) de afstand en de barrièrewerking die uitgaat van de tussenliggende bebouwing ('t Harde) en infrastructuur, zijn significant negatieve effecten van de voorgenomen plannen op het Natura 2000-gebied niet te verwachten.

Ook op Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (afstand 4,1 kilometer) zijn om bovengenoemde redenen geen significant negatieve effecten te verwachten.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument is het Drontermeer bij Elburg, op een afstand van ruim zes kilometer. Op basis van de afstand en de aard van de ingreep wordt geen schade aan dit natuurgebied verondersteld.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerage- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met

significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het plangebied zijn.

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde als EHS aangemerkte gebied ligt op een afstand van circa 330 meter en betreft een verbindingszone tussen de hoge zandgronden van de Veluwe richting Elburg. Omdat het onderzoeksgebied zelf geen deel uitmaakt van de EHS is directe aantasting zoals areaalverlies niet aan de orde. Op basis van de aard van de ingreep, de afstand en tussenliggende barrières is aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van EHS-terreinen niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Er zijn geen gronden binnen het plangebied die zijn begrensd als gebied met bijzondere natuurwaarden buiten de EHS zoals weidevogelgebied. Er is zodoende geen sprake van aantasting van door de provincie Gelderland aangewezen gebieden met specifieke natuurwaarden buiten de EHS.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Voorliggende ecologische beoordeling is grotendeels gebaseerd op twee dagbezoeken op 21 oktober en 8 november 2010. Bovendien is een aanvullend bezoek op 11 oktober 2011 gebracht ten behoeve van nader onderzoek naar Steenuilen. Tijdens het onderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ff-wet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde soorten (Rode Lijst). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren (waaronder vleermuizen), vogels en ongewervelden.

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen). Deze gegevens zijn in de onderstaande beschrijving van de soortgroepen betrokken.

3.2 Flora

Aan de rand van het tuincentrum, op de grens met het erf Hokseberg 4, is een groeiplaats van enkele exemplaren van de beschermde Brede wespenorchis (Tabel 1 Ff-wet) aangetroffen. Voor laag beschermde soorten (Ff-wet tabel 1) geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen echter geen ontheffingsplicht. In het plangebied zijn verder geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

Tussen de verharding komt Grote tijm voor. Deze soort is op de Rode Lijst geclassificeerd als Kwetsbaar. Naar verwachting echter is de soort afkomstig van kweekgoed van het tuincentrum en zodoende niet wild.

Tussen de verharding van het tuincentrum zijn ruigtesoorten als Bezemkruid, Groene naalदार, Middelste teunisbloem, Sint Janskruid, Kleefkruid en Witte dovenetel aanwezig. In het graslandperceel domineren zeer algemene soorten als Gewoon duizendblad, Hondsdraf, Gewone paardenbloem, Smalle weegbree en Ruw beemdgras. In de houtwallen langs de zuidwest- en zuidoostzijde komt Gewone salomonszegel voor hetgeen wijst op een wat oudere bosbodem. Verder bestaat de ondergroei voornamelijk uit grassen als Gestreepte witbol en Gewone braam. De houtwallen zelf bestaan uit Zomereik, Meidoorn en veel grote en kleine exemplaren van de Amerikaanse vogelkers.

3.3 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens, expert judgment en waarnemingen tijdens de veldbezoeken is de aanwezigheid van de laag beschermde soorten Egel, Mol, Veldmuis, Bosmuis en Gewone bosspitsmuis (Ff-wet tabel 1) te verwachten.

Bij de planrealisatie kunnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele van deze laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde soorten (Ff-wet tabel 1) geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen echter geen ontheffingsplicht. Schade aan deze algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

Verderop langs de Hokseberg is in een beuk een nest van Eekhoorn (Ff-wet tabel 2)

aanwezig. Ook op veel erven in de buurt zijn foeragerende dieren gemeld. Er zijn echter geen Eekhoornnesten in het plangebied gevonden. Er zijn ook geen verblijfplaatsen van andere strikt beschermde soorten te verwachten als Das en Boommarter. Hoewel ze in deze bosrijke regio wel te verwachten zijn, zijn geen sporen of verblijfplaatsen van deze soorten aangetroffen in de houtwallen.

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders, etcetera. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. In de bomen in de randbeplanting zijn geen holten aanwezig die potentieel in gebruik kunnen zijn als verblijfplaats van vleermuizen. De loods is geheel van metaal en kunststof gemaakt en biedt eveneens geen geschikte holten en invliegopeningen voor vleermuizen, zodat verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied kunnen worden uitgesloten.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Het is goed mogelijk dat vleermuizen gebruik maken van de aanwezige randbeplanting als geleidende structuur. Rondom het plangebied zijn echter vele gelijkwaardige structuren aanwezig die deze functie kunnen overnemen. Bovendien zal naar verwachting alleen zeer plaatselijk beplanting worden verwijderd om ontsluiting te kunnen realiseren. Voor vleermuizen zijn gaten in geleidende structuren tot tientallen meters nog te overbruggen. Zodoende is er geen aanleiding om schade aan vliegroutes te veronderstellen.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Naar alle waarschijnlijkheid wordt het plangebied door enkele vleermuissoorten gebruikt als foerageergebied. Vleermuizen maken gebruik van de randen van open gebieden waarbij ze zich oriënteren op de beplantingen. Het plangebied kan deze functie voor de meeste vleermuissoorten ook in de toekomst blijven vervullen. Van schade aan belangrijk foerageergebied van vleermuizen is derhalve geen sprake.

3.4 Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgment is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In de loods zijn geen geschikte nestplaatsen voor Huismus en Gierzwaluw aangetroffen. In de bomen in het onderzoeksgebied zijn ook geen nesten van roofvogels of andere jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen. Wel is nadrukkelijk onderzocht of er Steenuilen in het plangebied voorkomen. Deze soort wordt verderop nader behandeld.

Er zijn zodoende geen verplichte vervolmaatregelen voor de andere soorten noodzakelijk. Hoewel in de huidige situatie geen Huismussen en Gierzwaluwen in het plangebied zijn aangetroffen kan in de nieuwbouw door eenvoudige en goedkope maatregelen duurzame, overlastvrije nestelruimte worden gecreëerd. Meer informatie hierover is te vinden op vogelbescherming.nl. Ook kan ervoor gekozen worden om een Ecologisch Optimalisatieplan op te stellen, waarin allerlei maatregelen worden geformuleerd om de ecologische kwaliteit en biodiversiteit in het plangebied te vergroten. Dergelijke maatregelen hebben een positieve weerslag op natuur, lokaal draagvlak en woongenot.

Steenuil

Omdat de omgeving van het plangebied bekend staat als een belangrijk leefgebied voor Steenuilen, is extra aandacht aan deze soort besteed. Er zijn geen nestplaatsen of roestplaatsen van Steenuilen aanwezig in het plangebied. Echter ook de functionele leefomgeving van de soort is beschermd. Dat betekent dat ook belangrijk en onmisbaar foerageergebied beschermd wordt.

De actieradius van Steenuil bedraagt in de broedtijd ongeveer 250 meter. Dit is de maximale afstand van de nestplaats, waarvan het nog loont om de (doorgaans kleine) prooi naar de jongen te brengen. Het belang van stukken foerageergebied wordt zodoende bepaald door het voedselaanbod en de afstand tot de nestplaats. Als er zodoende Steenuilen buiten het plangebied broeden maar voor hun voedsel afhankelijk zijn van het plangebied, kan zodoende toch sprake zijn van schade die voorkomen dient te worden.

Het is daarom van belang om ook broedgevallen kort buiten het plangebied vast te stellen. Op 11 oktober 2011 heeft nader onderzoek in de omgeving van het plangebied plaatsgevonden. Alle erven (13 stuks) in een straal van 250 meter om de grens van het plangebied zijn bezocht. Er is navraag gedaan bij de bewoners en op enkele erven heeft inspectie van schuren en weiljes plaatsgevonden. Er is tot slot contact gezocht met de lokale uilendeskundige (Jan Kuijper) die in het gebied rond Elburg en 't Harde zo'n vijftig broedlocaties in de gaten houdt.

Uit de gecombineerde gegevens blijkt dat op één van de onderzochte erven in 2011 een broedlocatie aanwezig was. Het gaat om een nestkast in het weiland van mevrouw Bosman, Stadsweg 13. De nestkast bevindt zich op een afstand van 120 meter van het plangebied. De locatie is weergegeven op figuur 2.

Op grotere afstand bevindt zich nog een broedgeval in een nestkast op Koeweg 3. De afstand tot het plangebied bedraagt meer dan 400 meter.

Verleden jaren

In voorbije jaren hebben ook Steenuilen gebroed aan de Hokseberg, vlakbij het plangebied. Deze locaties zijn na het broedseizoen van 2007 niet meer in gebruik geweest. Op Hokseberg 8 broedden sinds jaar en dag Steenuilen, totdat de nestruimte (in een schuurtje) in 2007 werd gekraakt door Kauwen. In 2007 hebben Steenuilen éénmaal gebroed in een nestkast op het erf Hokseberg 10, maar nadien niet meer. De locaties zijn weergegeven op de kaart in bijlage 2.

Figuur 2: Broedgevallen Steenuil in de omgeving van het plangebied) weergegeven op een luchtfoto. (Bron: BingMaps).

Geschiktheid als foerageergebied voor Steenuil

Het grasland op de es ligt op circa 120 meter van het erf Stadsweg 13. Zodoende ligt het plangebied gedeeltelijk binnen de 250-metercontour, en zou het bewuste broedpaar mogelijk gebruik maken van het plangebied als foerageergebied. Er is daarom onderzocht welke waarde de diverse habitats binnen de contour voor Steenuil hebben. In bijlage 2 is de beoordeling van de geschiktheid van de habitats weergegeven.

Het grasland op de es alsmede twee houtwallen vallen binnen de contour én de plangrens. Het grasland op de es betreft hooguit suboptimaal foerageergebied voor Steenuilen. Het is namelijk in gebruik als hooiland, terwijl Steenuilen kort afgegraasde vegetaties prefereren om voedsel te zoeken. Door het ontbreken van vee (en mest) zijn er veel minder prooidieren (kevers, muizen etc.) te vinden en door het meestentijds hoge gras zijn ze bovendien moeilijker te vangen. Mogelijk worden de houtwallen langs de Schietweg en op de esrand wel gebruikt als foerageergebied (voor het vangen van bijvoorbeeld muizen). Deze houtwallen blijven behouden en blijven zodoende geschikt foerageergebied.

Rondom de nestlocatie (benoorden de Stadsweg) bevinden zich drie ruime erven met veel kleinvee, fruitbomen, kleinveeweitjes, houtwallen en schuurtjes. Dit gebied is voor Steenuilen van optimale kwaliteit en ligt direct bij de nestkast. Naar verwachting is dit

het belangrijke en onmisbare foerageergebied van dit Steenuilenpaar, en is het van ruim voldoende omvang. In bijlage 2 is de beoordeling van de geschiktheid van de habitats weergegeven. Samengevat wordt gesteld dat de functionaliteit van het leefgebied van genoemd Steenuilenpaar niet wordt aangetast door de realisatie van het project.

Wel dient rekening te worden gehouden met nieuwvestiging van Steenuil in het plangebied. Verspreidingsgegevens van beschermde dieren mogen in het algemeen niet ouder zijn dan 3-5 jaar, maar in een omgeving waarin veel wijzigingen moeten gegevens van recenter datum zijn (Van Heusden & Vreugdenhil, 2008). Wanneer de uitvoering van het project vertraging oploopt, is het zaak om de verzamelde gegevens te actualiseren.

Overige broedvogelsoorten

Gedurende de veldbezoeken zijn in de groenstructuren op de perceelranden in het plangebied algemeen voorkomende soorten aangetroffen als Merel, Winterkoning, Pimpelmees en Houtduif. Behalve deze soorten zijn ook broedvogels te verwachten als Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Zwartkop en Heggenmus.

Er mogen geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen begin maart en eind augustus worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

- Alleen in de periode half november en half februari ontbreken broedvogels en kunnen werkzaamheden plaatsvinden in broedbiotoop van vogels zonder nadere voorwaarden;
- Geschikte broedbiotopen in het werkgebied die gekapt moeten worden dienen zoveel mogelijk voor half februari verwijderd te worden en de vegetatie dient vervolgens kort gehouden te worden;
- Overige werkzaamheden worden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) uitgevoerd om schade op broedvogels te voorkomen. De aanlegwerkzaamheden kunnen naar verwachting echter wel doorlopen gedurende het broedseizoen op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat voor opportunistische soorten als Oeverzwaluw en sommige zangvogels. Dit is mogelijk door de volgende maatregelen:
- Creëer geen zandhopen met steilwanden waarin Oeverzwaluw kan nestelen;
- Laat geen takkenhopen op het terrein liggen; deze vormen broedbiotoop voor bijvoorbeeld Merel en Winterkoning;
- Voorkom het ontstaan van ruigtestroken waarin vogels als Bosrietzanger en Kneu in kunnen broeden.

3.5 Amfibieën

Wegens het ontbreken van permanent oppervlaktewater heeft het plangebied een geringe betekenis voor amfibieën. Voortplanting kan worden uitgesloten, maar met name de strooisellaag in beplanting fungeert mogelijk als overwinteringsgebied voor kleine aantallen laag beschermde amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (Ff-wet tabel 1). Op het erf van Hokseberg 6 is een vijver aanwezig waar mogelijk wel voortplanting van deze soorten plaatsvindt.

Bij de planrealisatie zouden exemplaren en verblijfplaatsen van dergelijke amfibieën verloren kunnen gaan. Voor laag beschermde soorten (tabel 1) geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen echter geen ontheffingsplicht.

Zwaardere beschermde amfibieën worden op basis van het ontbreken van permanent oppervlaktewater, overige terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (RAVON) niet in de omgeving van het onderzoeksgebied verwacht.

3.6 Reptielen

Op de Veluwe komen de strikt beschermde soorten Zandhagedis, Levendbarende hagedis, Adder, Gladde slang en Hazelworm op diverse locaties voor. Ook uit de omgeving van het plangebied zijn diverse reptielen bekend (waarneming.nl). Ten zuiden van het dorp op circa 500 meter afstand zijn Hazelworm en Zandhagedis aangetroffen. Op basis van de afstand kan niet geheel worden uitgesloten dat incidenteel een zwervend exemplaar van de mobiele soort Hazelworm het plangebied heeft bereikt, maar op basis van de terreinkenmerken kunnen voortplanting en de aanwezigheid van een populatie worden uitgesloten. Er is zodoende geen schade aan reptielen te verwachten.

3.7 Overige soorten

Vanwege het ontbreken van permanente wateren is de aanwezigheid van vissen uitgesloten. In het plangebied zijn verder geen beschermde ongewervelden of ongewervelden van de Rode Lijst aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop worden deze ook niet verwacht.

4 Geraadpleegde bronnen

- Beersma, P. W. Beersma & A. van den Burg (2008), Steenuilen. Roodbont Uitgeverij, Zutphen
- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (Redactie) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a), Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Meijden, R. van der (2005), Heukels' Flora van Nederland. Wolters Noordhoff Groningen.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Nöllert A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Gelderland (2010). Atlas Groen Gelderland. (<http://geodata2.prvgld.nl/apps/groengelderland/>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGE

BIJLAGE 1 - WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

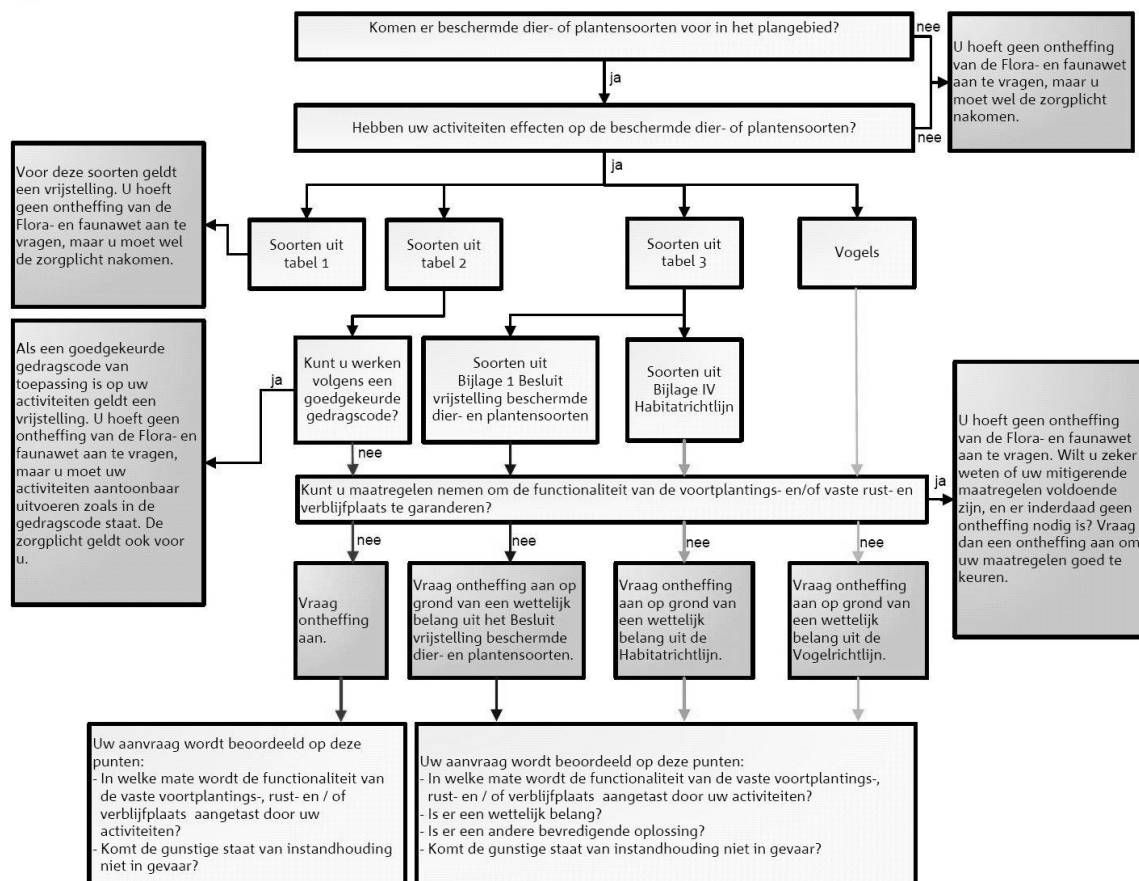
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

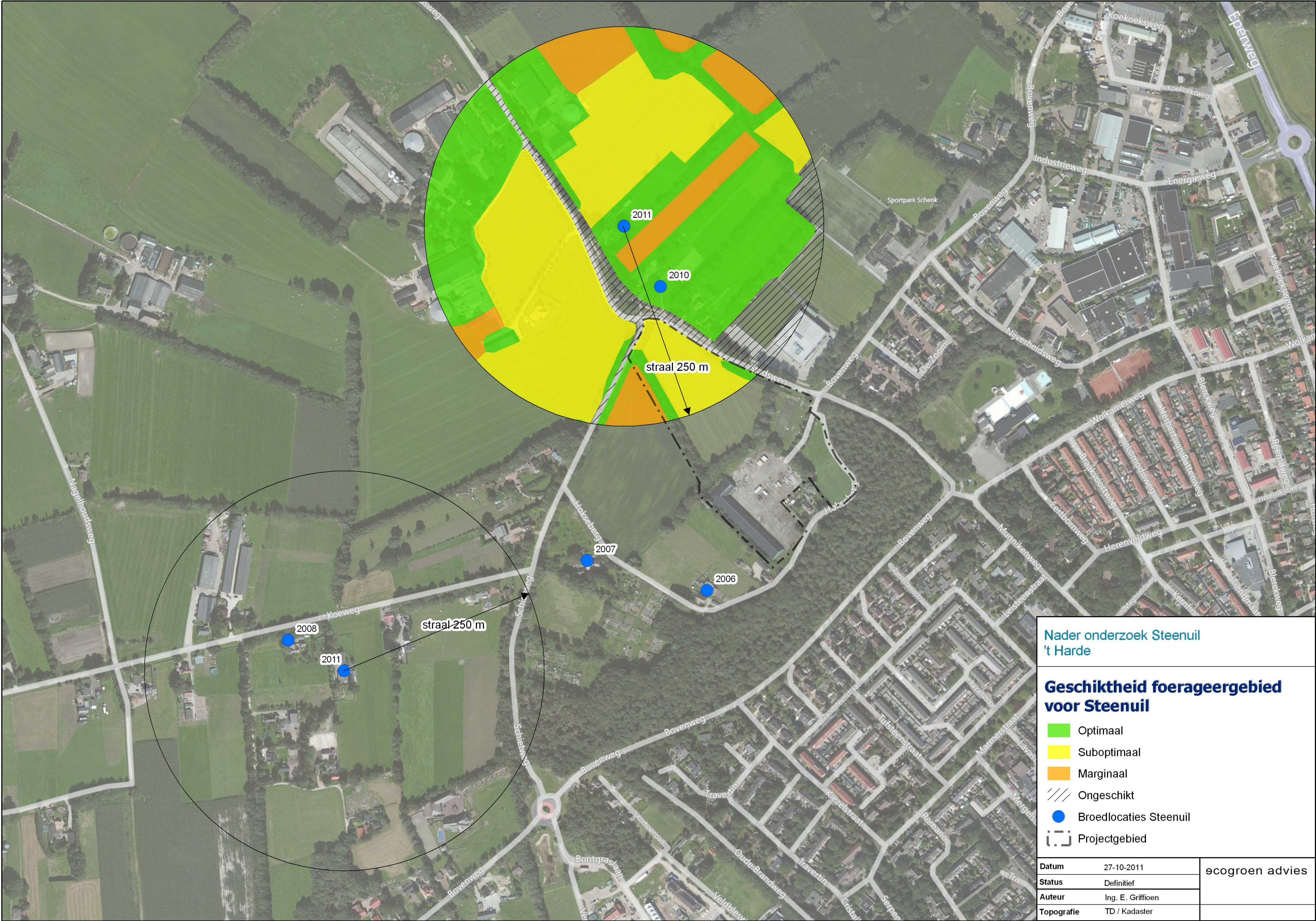
Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE 2 - GESCHIKTHEID FOERAGEERGEBIED STEENUIL

Nader onderzoek Steenuil
't Harde

Geschiktheid foerageergebied
voor Steenuil

- Optimaal
- Suboptimaal
- Marginaal
- Ongeschikt
- Broedlocaties Steenuil
- Projectgebied

Datum	27-10-2011	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. E. Griffioen	
Topografie	TD / Kadaster	